

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

فروردین ۱۴۰۴

معاونت صنایع عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

فروردین ۱۴۰۴

معاونت صنایع عمومی

۷	پیشگفتار
۸	خلاصه مدیریتی برنامه
۹	بخش اول: کلیات برنامه
۱۱	۱. معرفی برنامه
۱۲	۲. اعضای اتاق فکر
۱۳	۳. فرآیند تدوین برنامه
۱۴	۴. الگوی تدوین برنامه
۱۵	بخش دوم: الزامات حاکم بر برنامه
۱۶	۵. حوزه‌های دخیل در سیاست‌گذاری صنعتی
۱۸	۶. اولویت‌ها در اسناد بالادستی
۱۸	الف. سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت
۱۹	ب. برنامه هفتم پیشرفت
۲۰	ج. اولویت‌های وزیر صنعت، معدن و تجارت در امور صنایع
۲۱	۷. راهبردهای معاونت صنایع عمومی
۲۲	۸. منظومه ابزارهای سیاستی و حاکمیتی صمت

۲۳	بخش سوم: بررسی وضع موجود در صنایع عمومی
۲۴	۹. نمای کلی از جایگاه صنایع عمومی در اقتصاد ایران
۲۶	۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی
۲۶	الف. چالش‌های ساختاری
۲۷	ب. اهم مسائل کسب‌وکاری فعالان صنعتی
۲۸	ج. الگوی تحلیل اثرات مسائل کسب‌وکاری بر صنایع
۳۱	بخش چهارم: برنامه‌های توسعه صنایع عمومی
۳۳	۱۱. برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین
۳۸	۱۲. برنامه‌های حوزه تجارت خارجی و ارز
۴۳	۱۳. برنامه‌های حوزه تامین مالی
۴۷	۱۴. برنامه‌های حوزه انرژی و زیرساخت
۵۱	بخش پنجم: نظارت و اجرا
۵۲	۱۵. چارچوب نهادی و نظارت بر اجرا
۵۳	۱۶. الزامات اجرا

از زمان انتصاب به عنوان معاون صنایع عمومی بر آن شدم تا با عنایت به سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری (له) و همچنین تأکیدات مقام محترم ریاست جمهوری در خصوص پایبندی به احکام و اهداف تعیین شده در برنامه هفتم پیشرفت و اولویت‌های وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت، مسیری نوین و کارآمد برای تدوین برنامه‌ای کارآمد و منطبق با محدودیت‌های موجود را بییمایم. هدف اصلی ما در مجموعه معاونت تدارک برنامه‌ای بود که با واقعیات اقتصادی ایران انطباق کامل داشته و تا حد ممکن از هرگونه نقص یا کاستی بدور باشد. برای دستیابی به این هدف ارزشمند، بر آن شدم تا با بهره‌گیری از افراد نخبه و صاحب‌نظر در عرصه‌های برنامه‌ریزی، فعالان و متخصصان با تجربه در حوزه‌های صنعتی و تجاری و دانشگاهیان برجسته کشور در قالب اتاق فکر، مسیری برای شناسایی چالش‌های زنجیره‌های صنعتی و تجاری و تعیین اولویت‌های کلیدی ترسیم شود. بدین منظور، بیش از شانزده جلسه در قالب اتاق فکر در معاونت صنایع عمومی برگزار گردید.

این جلسات با حضور صمیمانه و هم‌فکری سازنده میان همکاران معاونت، فعالان بخش خصوصی و مراکز معتبر دانشگاهی صورت پذیرفت تا به محصور کردن و اولویت‌بندی مسائل مهم بخش تولید و تجارت، پردازیم. در مرحله بعد، با توجه به ابزارهای متعددی که در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دارد و با هدف تدوین راهکارهای کاربردی و مؤثر، تلاش شد بر اولویت‌های شناسایی شده تمرکز شود و برنامه‌ریزی‌هایی جهت ارائه راهکارهای عملیاتی در کوتاه مدت و میان‌مدت طراحی و انجام گردد.

برنامه حاضر، تلاش داشته تا با بکارگیری رویکرد حل مسئله، به طور مؤثری به چالش‌های راهبردی کارآفرینان صنعتی پرداخته و در راستای افزایش بهره‌وری و رقابت‌پذیری صنعت گام بردارد. این برنامه همچنین با پایبندی به اهداف تعیین شده برای ارتقای رشد کمی و کیفی تولیدات و توسعه صادرات صنعتی، زمینه‌ساز تحولات پایدار در بخش‌های مختلف صنعتی می‌باشد. امید بر آن است که نتایج حاصله، نه تنها در دوره زمانی فعلی مثمر ثمر باشد، بلکه به عنوان سنگ بنای ابتکارات و تعاملات آینده در حوزه صنعت، معدن و تجارت نیز عمل نماید.

ابراهیم شیخ

معاون صنایع عمومی

خلاصه مدیریتی برنامه

- برنامه حاضر مشتمل بر سیاست‌ها و اقدامات ناظر بر بخش صنعت ایران (ویژه صنایع عمومی) است که با رویکرد حفظ بقا، بهره‌مندی از ظرفیت‌های احداث شده، نگهداشت صنایع و حداکثر بهره‌وری از سرمایه‌های موجود تنظیم شده است.
- در تنظیم این برنامه اهداف کمی مورد نظر قانون گذار در دو محور: رشد ۸٫۵ درصدی بخش صنعت و رشد ۲۳ درصدی صادرات غیرنفتی مد نظر قرار گرفته است.
- این برنامه در چهار محور اساسی: زیرساخت و انرژی، تولید و زنجیره تامین، تجارت بین‌الملل و تامین ارز و همچنین تامین مالی تنظیم شده است.
- برنامه شامل راهکارها و رؤس اقدامات معاونت صنایع عمومی در مواجهه و حل چالش‌های اساسی در محورهای برشمردن بوده و در تعیین اولویت‌های اقدام از پنج معیار: تاثیر بر ارزش افزوده؛ تاثیر بر صادرات غیرنفتی؛ شمولیت؛ فوریت و امکان‌پذیری اجرا استفاده شده است.
- انجام کلیه اقدامات مندرج در برنامه، تنها در حیطه اختیارات این معاونت نبوده و مقتضی است جهت اجرای آنها از ظرفیت و ابزارهای تحت اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت و سایر دستگاه‌های اجرایی و نهادهای تنظیمی استفاده شود.
- با اجرایی شدن برنامه حاضر انتظار می‌رود «صنایع عمومی» به دلیل ساخت محوری و تحریم‌گریزی، به صورت هدفمند مورد حمایت قرار گرفته و در آینده «بلوک جدید توسعه‌ای» در اقتصاد ایران را تشکیل دهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

بخش اول:

کلیات برنامه

۱. معرفی برنامه

برنامه توسعه تولید و تجارت صنایع عمومی کشور حاصل برگزاری بیش از ۲۲ جلسه معاون صنایع عمومی با مشارکت ۴۵ خبره و مدیر و کارشناسی معادل ۲۰۰۰ نفر ساعت است که طی چهار ماه تهیه و تنظیم شده است.

هدف این برنامه ارایه یک چارچوب اقدام منسجم و معطوف به عمل است که طی آن هر کدام از اقدامات در تناظر با یک یا چند مسئله کلیدی تنظیم شده است.

این برنامه با مشارکت خبرگان و کنشگران صنعت و متخصصان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و پژوهشگران و همچنین مدیران و کارشناسان این معاونت تنظیم شده است. در مسیر تدوین، این برنامه به اطلاع و تایید معاون محترم برنامه‌ریزی، نوآوری و هوشمندسازی نیز رسیده است.

گزارش نهایی این برنامه به وزیر محترم صمت ارائه و دیدگاه‌های ایشان دریافت و جهت تکمیل ملحوظ گردیده است.

۲. اعضای اتاق فکر

مدیران کل، معاونین و روسای ادارات معاونت

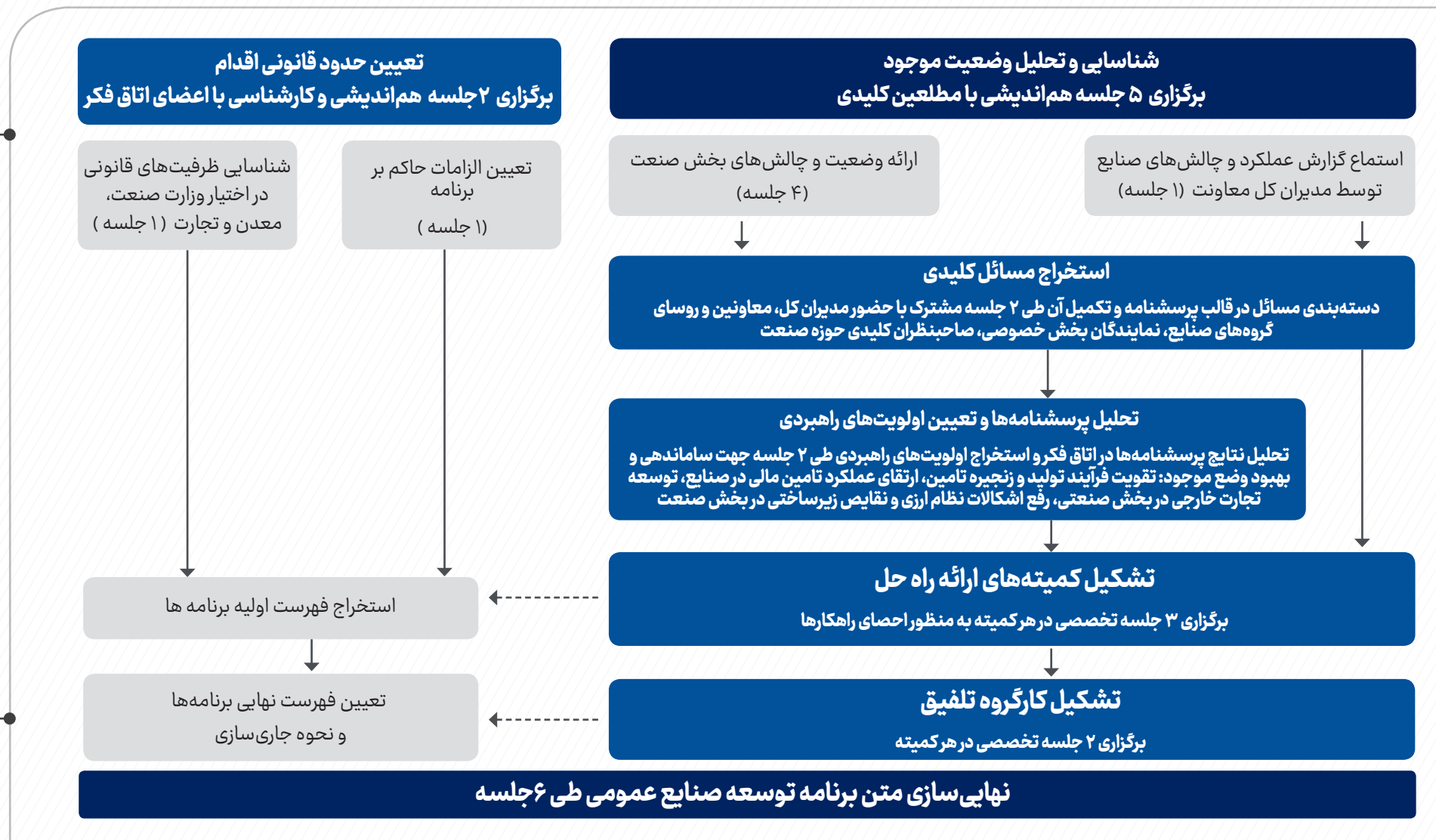
مشارکت کننده	پست سازمانی
پروین نباتی	مدیرکل دفتر صنایع شیمیایی و پلیمری
نازنین داراب زاده	مدیرکل دفتر صنایع غذا، دارو، شوینده و بهداشتی
محمد وصالی قمصری	مدیرکل دفتر لوازم خانگی و اداری
محسن ترحمی	مدیرکل دفتر منسوجات، پوشاک، چرم و سلولزی
مرضیه مرادی	مشاور معاون صنایع عمومی
رسول علیرضایی شهرکی	معاون دفتر صنایع شیمیایی و پلیمری
لیلا اروجلو	معاون دفتر صنایع غذا، دارو، شوینده و بهداشتی
امید سلیقه	معاون دفتر منسوجات، پوشاک، چرم و سلولزی
زهره سیدی	مشاور دفتر صنایع شیمیایی و پلیمری
امیرحسین روحانی نیا	رئیس اداره
آسیه علیپور	رئیس اداره
مهدی نظری	رئیس اداره
رضا فریدنیا	رئیس اداره
الهه عیوض زاده	رئیس اداره
زهرا دولو	رئیس اداره
حسین مجرد نشروودی	رئیس اداره
محمود حکمتیان	رئیس اداره
سیمین دخت خاشعی	رئیس اداره
حسن اعرابی اردهالی	رئیس اداره
محمد میلاد غلامی	رئیس اداره
سارا رضاییان	رئیس اداره
فیروزه رضانی	رئیس اداره
مهدی قشلاقی	رئیس اداره

خبرگان و دانشگاهیان

مشارکت کننده	تحصیلات
ابراهیم شیخ	دکترای تخصصی مدیریت
مجتبی لشکر بلوکی	دکترای تخصصی سیاست گذاری بازرگانی
داور نظری	دکترای تخصصی مدیریت
احمد تشکینی	دکترای تخصصی اقتصادی
مسعود همایون فر	دکترای حرفه ای مدیریت
محسن اتاپکی	دکترای حرفه ای مدیریت
حمید صالحی	کارشناسی مهندسی برق و الکترونیک
حمید بهلولی	دکترای تخصصی سیاست گذاری عمومی
مرتضی احمدی	کارشناسی مهندسی کامپیوتر
جواد وهاب زاده	کارشناسی ارشد اقتصاد
حمیدرضا فرتوک زاده	دکترای تخصصی مدیریت
احسان چیت ساز	دکترای تخصصی مدیریت
مرتضی موسی خانی	دکترای تخصصی مدیریت
مهرداد مظفری	دکترای تخصصی مدیریت تکنولوژی
نوید ایزدپناه	کارشناسی ارشد مهندسی مکانیک
موسی احمد زاده	کارشناسی ارشد اقتصاد
فرشید گلزاده کرمانی	دکترای تخصصی مدیریت
میرهادی سیدی	کارشناسی ارشد اقتصاد
افسانه شفیعی	دکترای تخصصی اقتصاد

۳. فرآیند تدوین برنامه

۴. الگوی تدوین برنامه

روش مورد استفاده برای تدوین این برنامه، بر اساس اقتضائات موجود و به صورت یک الگوی مساله محور، خلاق و مشارکتی بوده و به سبب دلایل زیر مشابه با الگوی برنامه‌ریزی استراتژیک‌ها وارد است:

- مشارکت ذی‌نفعان در فرآیند برنامه‌ریزی؛
- تحلیل محیطی جامع برای شناسایی مسائل فعلی؛
- استخراج مسائل اولویت‌دار به صورت جمعی در قالب تحلیل پرسشنامه؛
- تشکیل کارگروه‌ها با هدف ارائه راه‌حل‌های عملیاتی در قالب اتاق فکر؛
- تعیین اهداف شفاف و عملیاتی، همراه با تخصیص دقیق نقش‌ها و مسئولیت‌ها، برای اجرای موفقیت‌آمیز راهکارها.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

بخش دوم:

الزامات حاکم بر برنامه

۵. حوزه‌های دخیل در سیاست‌گذاری صنعتی

به منظور حل چالش‌های برشمرده، باید توجه داشت ۵ بازار، ۸ سیاست و ۷ نظام حکمرانی بر عملکرد بنگاه‌های صنعتی موثرند. وزارت صمت و در نتیجه معاونت صنایع عمومی در برخی از مولفه‌های این بازارها، سیاست‌ها و نظام‌ها، کنترل و در برخی دیگر نفوذ دارد. برنامه پیش رو دستور کار حکمرانی و سیاست‌گذاری پیش روی این معاونت بر اساس این بازارها، سیاست‌ها و نظام‌های حکمرانی است.

۵. حوزه‌های دخیل در سیاست‌گذاری صنعتی

برای آنکه عملکرد بنگاه‌های صنعتی بهبود پیدا کند، باید بازارهای پنج‌گانه کالای عمومی، محصول، سرمایه، نیروی کار و فناوری بهبود پیدا کند و برای آنکه این بازارها بهبود داشته باشند باید سیاست‌های ۸‌گانه اثربخش تنظیم شوند. حوزه‌های اثرگذاری معاونت برای بهبود عملکرد بنگاه‌های صنعتی از مجرای لایه‌های سیاست‌گذاری و حکمرانی می‌گذرد.

لایه حکمرانی	لایه سیاست‌گذاری	لایه بازارهای پنج‌گانه	لایه بنگاه صنعتی	
حکمرانی روابط و تجارت بین‌الملل	سیاست‌های تجاری و ارزی	بازار محصول	عملکرد بنگاه‌های صنعتی متأثر از کیفیت کالاهای عمومی، سرمایه در دسترس، محصولات (مواد اولیه، کالای واسطه‌ای و نهایی)، دسترسی به بازارهای داخلی و خارجی و نیروی انسانی و فناوری است.	
حکمرانی علم و فناوری	سیاست‌های علم و فناوری	بازار فناوری		
حکمرانی نظام تامین مالی	سیاست پولی، بانکی و بازار سرمایه	بازار سرمایه		
حکمرانی منابع طبیعی	سیاست آب و انرژی	بازار کالای عمومی و زیرساخت‌ها (امنیت، جاده، ارتباطات و ...) و منابع (آب و انرژی و قوانین و مقررات)		
حکمرانی اقتصاد کلان و بخش عمومی	سیاست محیط کسب و کار			بازار نیروی کار
	سیاست مالی، مالیاتی و بودجه			
حکمرانی سرمایه انسانی	سیاست‌های رفاهی و حمایتی			
	سیاست بازار کار			

۶. اولویت‌ها در اسناد بالادستی

الف. سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت

- افزایش سهم بخش صنعت در تولید داخلی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت، با: دستیابی به رشد مطلوب سرمایه‌گذاری صنعتی، انتخاب فرآیندهای صنعتی دانش محور، ارتقاء منزلت کار، تلاش و کارآفرینی؛
- افزایش توان رقابت‌پذیری صنعت ملی، بر اساس: گسترش مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی، رعایت اندازه اقتصادی بنگاه‌ها، لغو امتیازات خاص و انحصارات غیرضرور؛
- افزایش بهره‌وری عوامل تولید به‌ویژه نیروی کار و سرمایه؛
- ارتقاء سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و راهبردی، با: گسترش تحقیق و توسعه، ایجاد قدرت طراحی، تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور، تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهانی و بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی موجود و کشف و آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی؛
- توسعه تشکلهای تخصصی و افزایش نقش آن‌ها در تصمیم‌سازی‌ها با نهادینه‌سازی داوری‌های تخصصی و حرفه‌ای؛
- انسجام و تعادل منطقه‌ای در کشور، از طریق: حمایت و ایجاد زیرساخت‌ها و زیربناها و برقراری مشوق‌های مناسب با رعایت اصول آمایش سرزمینی و امنیتی؛
- رشد مستمر صادرات کالا و خدمات صنعتی کشور، با: ارتقاء کیفیت کالاها، شناسایی و تحصیل بازار، حمایت‌های مؤثر مالی، سیاسی و مقرراتی از صادرات صنعتی؛
- گسترش صنایع دستی به‌ویژه صنایع دارای محتوای فرهنگی و هنری و بهره‌گیری از صنعت گردشگری؛
- ایجاد خوشه‌های صنعتی، از طریق: تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آن‌ها با صنایع بزرگ به منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقاء توان رقابتی.

۶. اولویت‌ها در اسناد بالادستی

ب. برنامه هفتم پیشرفت

تکلیف وزارت صنعت، معدن و تجارت به تهیه سند ((راهبرد ملی پیشرفت صنعتی و ارتقای زنجیره‌های ارزش کشور)) بر مبنای معیارهای **آمایش سرزمین و توسعه متوازن، نفی خام فروشی و تکمیل زنجیره‌ها، تحرک بخشی به صادرات و انتشار فناوری‌های نوین و با تکیه بر مزیتها و اولویت‌های کشور** از جمله صنایع برق و ریز(میکرو) الکترونیک، خودروسازی با اولویت خودروهایی برقی و برقی-بنزینی (هیبریدی)، ماشین‌سازی و ساخت تجهیزات، صنایع پایین‌دستی نفت و گاز و پتروشیمی، معدن با اولویت مس و عناصر نادر خاکی، خدمات فنی مهندسی، نساجی و پوشاک و بازیافت، همراه با اخذ نظرات اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران (بند ت ماده ۴۸).

متوسط رشد سالانه در برنامه	واحد	سنجه عملکردی
۸.۵	درصد	رشد بخش صنعت
۲۳	درصد	رشد صادرات غیرنفتی
۶.۵	میلیارد یورو	صادرات غیرنفتی و غیرانرژی بر از مناطق ویژه اقتصادی
۲۰	درصد	رشد اشتغال در بخش صنعت و معدن
۸	درصد	رشد اقتصادی
۲.۸	درصد	رشد بهره‌وری کل عوامل تولید
۳.۹ (متوسط سالانه یک میلیون شغل)	درصد	خالص رشد شاغلان
۱۲	درصد	رشد صادرات نفتی
۹	درصد	رشد بخش نفت
۸	درصد	رشد بخش آب، برق و گاز
۱۰	درصد	رشد بخش حمل‌ونقل و انبارداری
۱۳	درصد	رشد بخش معدن

۶. اولویت‌ها در اسناد بالادستی

ج. اولویت‌های وزیر صنعت، معدن و تجارت در امور صنایع

۱. ارتقا سهم بخش صنعت از ارزش افزوده کل اقتصاد؛
۲. ارتقای رقابت‌پذیری صنعتی و تسهیل و بهبود مستمر فضای کسب و کار برای حضور سرمایه‌گذاران و فعالین تولیدی و تجاری؛
۳. حذف تدریجی قیمت‌گذاری‌های دستوری به منظور ارتقا توان رقابتی بنگاه‌ها و کنترل تورم ناشی از تخصیص‌های یارانه‌ای و قیمت‌گذاری‌های دستوری؛
۴. تنوع بخشی صادرات و حمایت و تأمین مالی صادرات؛
۵. استفاده حداکثری از ظرفیت مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی؛
۶. ارتقای خوداتکایی از طریق افزایش عمق ساخت داخل به ویژه اقلام گلوگاهی دارای مزیت تولید داخل در صنایع پیشران؛
۷. توسعه و تقویت نمانام‌های داخلی و نشان‌سازی تجاری ملی به منظور حمایت از تولیدات داخلی برای حضور و ارتقا توان رقابتی در بازارهای منطقه و جهان؛
۸. پشتیبانی از افزایش تولید کالاهای اساسی و استراتژیک و حفظ ذخایر کالاهای اساسی به منظور ارتقا سطح امنیت غذایی کشور؛
۹. توسعه زیرساخت‌ها در مواجهه با تغییرات انقلاب صنعتی چهارم و توسعه تجارت الکترونیکی؛
۱۰. تحقق سیاست‌های کلی آمایش سرزمین با توجه به مزیت‌های بالفعل و بالقوه؛
۱۱. پشتیبانی از نوآوری و ارتقا بهره‌وری نهاده‌های تولید؛
۱۲. توسعه روش‌های نوین تأمین مالی و پشتیبانی از سرمایه‌گذاری در بخش تولید؛
۱۳. پشتیبانی از ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه و کمک به رسوخ فناوری‌های نو.

۷. راهبردهای معاونت صنایع عمومی

- حکمرانی و تنظیم‌گری مشارکتی در تعامل با نخبگان و نهادهای صنفی و تخصصی؛
- مشارکت در مدیریت ناترازی انرژی و بهینه‌سازی الگوی مصرف انرژی؛
- بهبود محیط کسب و کار، مقررات زدایی و اصلاح فرآیندها؛
- مشارکت در توسعه تامین مالی برای سرمایه‌گذاری صنعتی و سرمایه در گردش؛
- ایجاد توازن ارزی در صنایع عمومی (کنترل مصارف و افزایش درآمد ارزی)؛
- ارتقاء فناوری، تعمیق ساخت داخل و تکمیل زنجیره ارزش صنایع منبع محور؛
- تولید رقابت‌پذیر، متنوع‌سازی صادرات با ارزش افزوده بالا در صنایع ساخت محور؛
- هوشمندسازی نظام تعرفه‌ای برای تقویت تولید داخل و مقابله با تجارت غیررسمی؛
- توانمندسازی بنگاه‌ها از طریق ارتقاء فناوری و توسعه سرمایه انسانی؛
- حمایت از ورود صنایع به بازارهای بین‌المللی و توسعه روابط تجاری و صنعتی.

۸. منظومه ابزارهای سیاستی و حاکمیتی صمت

گروه ابزار	مصادیق
سرمایه‌گذاری صنعتی	<ul style="list-style-type: none"> مجوزها و گواهی‌ها ابزارهای تسهیل سرمایه‌گذاری مشوق‌های سرمایه‌گذاری خارجی
تامین مالی	<ul style="list-style-type: none"> ظرفیت بانک‌های توسعه و صندوق‌های ملی مشوق تولید، تجارت و صادرات ابزارهای تأمین مالی نظیر تبصره ۱۸ معافیت‌های قانون جهش تولید دانش بنیان
ابزارهای تجاری	<ul style="list-style-type: none"> تعرفه‌های واردات و ترجیحات تعرفه‌ای به منظور ایجاد امکان واردات کالاهای صنعتی با تعمیق ساخت داخل عوارض صادراتی و مشوق‌های صادراتی پیمان‌های تجاری و معافیت‌های گمرکی ظرفیت مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی (پردازش صادرات) بخشودگی جرائم و تمدید مهلت ارائه اسناد حمل (کمیته ماده ۳) تنظیم سالیانه سود بازرگانی و بازگشت سود و عوارض بازرگانی (ماده ۱۲۱ گمرکی) نمایشگاه‌های داخلی و خارجی / هیات‌های تجاری
ابزارهای ارزی	<ul style="list-style-type: none"> اولویت‌های ارزی تسهیلات ارزی / رفع تعهد ارزی (کمیته ماده ۲)
تنظیم بازار	<ul style="list-style-type: none"> تدارکات کالا و خدمات عمومی تامین نهاده‌های اساسی مدیریت تقاضای محصولات پتروشیمی و فولادی جهت معرفی شرکت‌های مشمول تخصیص به بورس کالا از طریق سامانه بهین یاب
مشارکت در فرآیندهای تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری	<ul style="list-style-type: none"> مقررات گذاری، مقررات زدایی، تنقیح و تدوین قوانین تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در مراجع قانونی مانند شورای پول و اعتبار و ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز عضویت و تاثیرگذاری در اتاق‌های بازرگانی، اتاق اصناف
انتشار آمار و اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> تولید و ارایه آمار و اطلاعات صنعتی، معدنی و بازرگانی

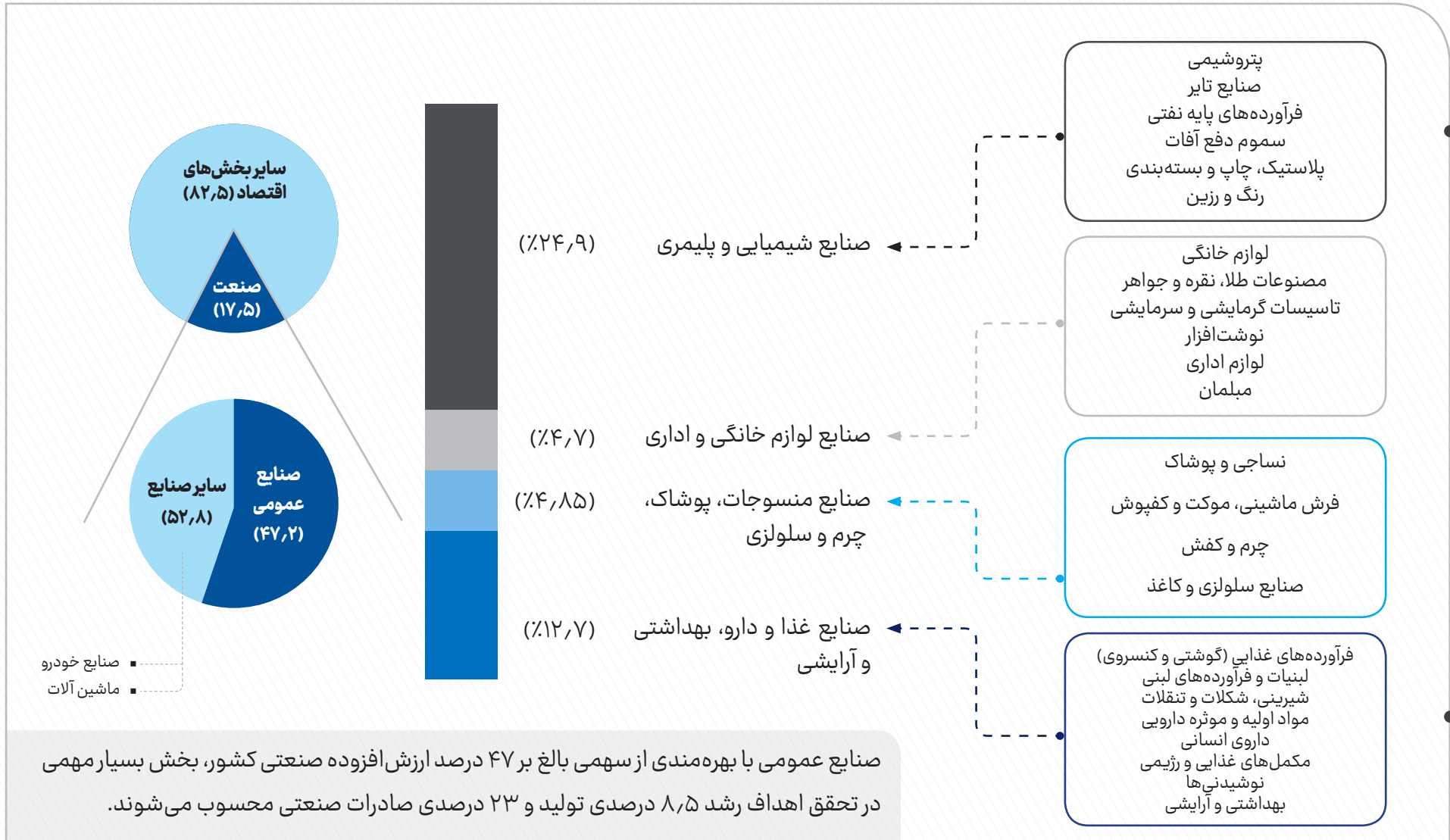
جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

بخش سوم:

بررسی وضع موجود در صنایع عمومی

۹. نمای کلی از جایگاه صنایع عمومی در اقتصاد ایران

صنایع عمومی با بهره‌مندی از سهمی بالغ بر ۴۷ درصد ارزش افزوده صنعتی کشور، بخش بسیار مهمی در تحقق اهداف رشد ۸٫۵ درصدی تولید و ۲۳ درصدی صادرات صنعتی محسوب می‌شوند.

۹. نمای کلی از جایگاه صنایع عمومی در اقتصاد ایران (ادامه)

- در تمامی رشته‌های فعالیت‌های منتخب از صنایع عمومی ساخت پایه، قیمت هر تن کالای صادراتی (۱۰۶۳ دلار به تن) معادل سه برابر میانگین قیمت هر تن صادرات غیرنفتی (۳۵۷ دلار به تن) است.
- تقریباً در تمامی زیرگروه‌های کالایی صنایع عمومی ساخت پایه، قیمت هر تن کالای صادراتی با افزایش (از هر تن ۹۹۶ دلار در سال ۱۳۹۹ به ۱۰۸۱ دلار در ۶ ماهه نخست ۱۴۰۳) مواجه بوده است. همچنین عملکرد صادرات در این صنایع (ساخت پایه بدون لحاظ پتروشیمی) در طول پنج سال گذشته به طور مجموع، بیش از دو برابر شده است (از ۳۵۳۶ میلیون دلار در سال ۱۳۹۹ به ۷۶۳۲ میلیون دلار در سال ۱۴۰۲) رسیده است. بدیهی است با لحاظ رقم صادراتی ۴۰۰۱ دلار در شش ماهه نخست سال جاری، انتظار می‌رود عملکرد صادرات این صنایع تا پایان سال به بیش از ۸ میلیارد دلار برسد.
- «صنایع عمومی» به دلیل ساخت محوری، تحریم گریز بوده و در صورتی که به صورت هدفمند مورد حمایت قرار گیرند، می‌تواند «بلوک جدید توسعه‌ای» در اقتصاد ایران را تشکیل دهند.

۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی

الف. چالش‌های ساختاری

بررسی آماری وضعیت صنعت در ایران در یک بازه بیست ساله نشان می‌دهد که با وجود رشد مثبت شاخص مقداری بخش صنعت طی سال‌های اخیر (۱۱/۴ درصد در سه ماهه سوم ۱۴۰۳ در مقایسه با مدت مشابه در سال ۱۳۹۹) و همچنین افزایش قیمت هر تن کالای صادراتی صنعتی (از ۹۹۶ دلار در هر تن طی سال ۱۳۹۹ به ۱۰۶۲٫۹ دلار در هر تن در سال ۱۴۰۲ و ۱۰۸۱ دلار در هر تن طی شش ماه نخست ۱۴۰۳) به سبب وجود نشانه‌های زیر طی یک دهه اخیر با تنگنا مواجه است:

- کاهش ۶ درصدی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص طی یک دهه اخیر (به قیمت ثابت سال -۱۳۹۵)؛
- سهم پایین تولیدات با تکنولوژی بالا: الکترونیکی (۲/۶۵ درصد) و غیرالکترونیکی (۲/۴۵ درصد)؛
- کاهش نرخ رشد بهره‌وری صنعت (۰/۱- درصد در دهه ۱۳۹۰ در مقایسه با رقم ۳ درصدی مربوط به دهه ۱۳۸۰)؛
- کاهش قدرت خلق ارزش افزوده صنعتی (از ۳۶ درصد در دهه ۱۳۸۰ تا ۲۸ درصد در ابتدای دهه ۱۴۰۰).

علاوه بر مسائل برشمرده، «برخی مسائل کسب و کاری» نیز در شرایط حاضر بر بخش صنعت کشور حاکم شده است، این امر نه تنها فضای عمل توسعه صنایع عمومی را دشوار کرده است، بلکه آثار ناشی از چالش‌های ساختاری را نیز تشدید کرده است.

۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی

ب. اهم مسائل کسب و کاری فعالان صنعتی

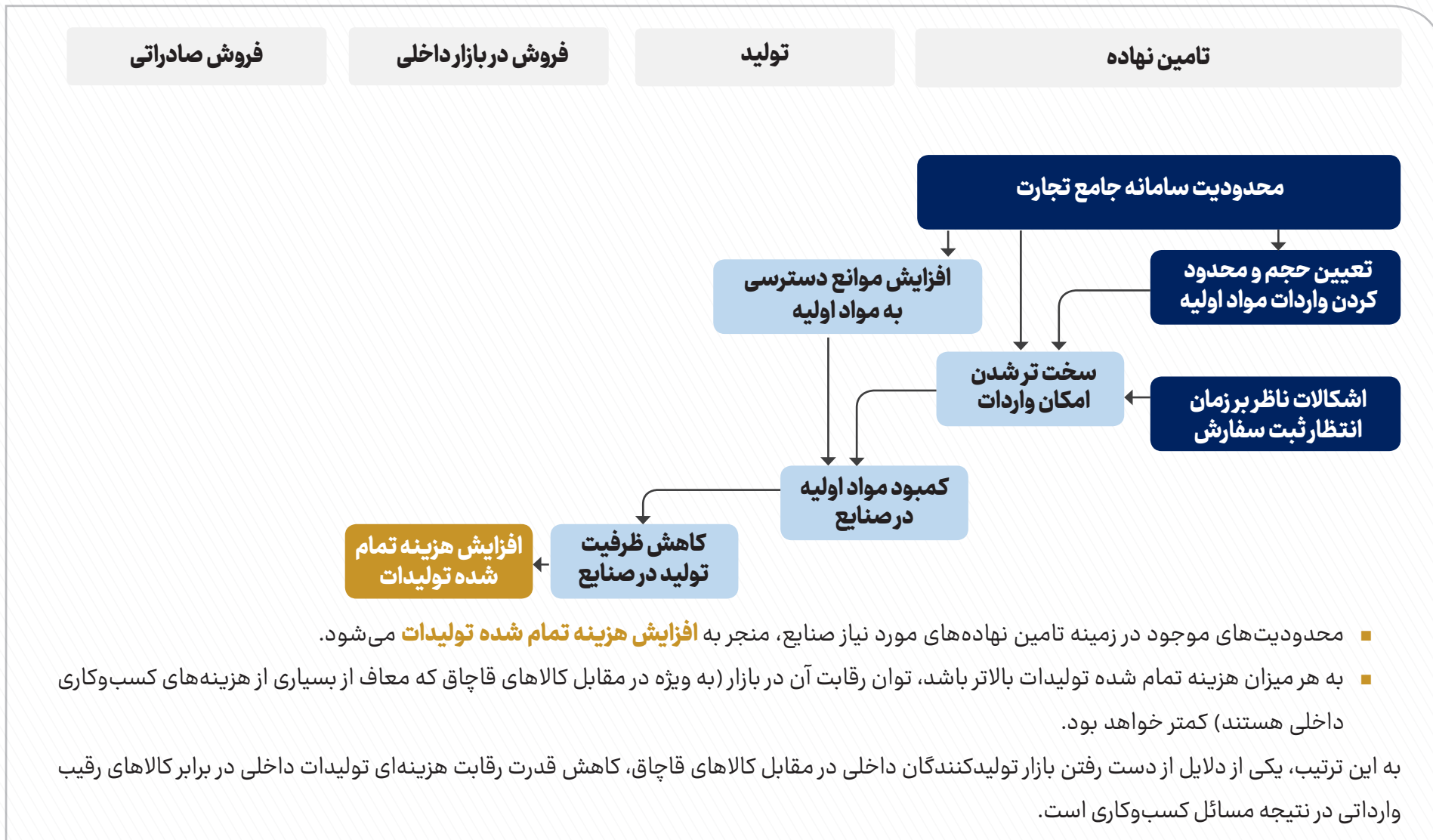
مجموعه مسائل کسب و کاری از بخش خصوصی و خبرگان دریافت گردید و از طریق اعضای اتاق فکر مورد بررسی و تدقیق قرار گرفت. رئوس این مسائل به شرح موارد زیر قرار داشت:

- اشکالات ناظر بر اولویت بندی و تخصیص ارز (محدودیت های ارزی)؛
- اشکالات ناظر بر سیاست های ارزی؛
- مشکلات ناشی از بروکراسی ارزی؛
- کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش؛
- جذابیت کم بخش تولید برای جذب سرمایه ها؛
- محدودیت دسترسی به تامین مالی و عدم رواج منابع مالی باکیفیت و کارآمد؛
- کمبود سرمایه گذاری هدایت شده صنعتی؛
- ضعف سیاست های تعرفه ای، مالیاتی و ارزی مشوق صادرات؛
- ناترازی انرژی؛
- فشار رقابت در برابر تولیدکنندگان صنعتی.

نتیجه مسائل برشمرده، به ترتیب مندرج در «الگوی اثرات مسائل کسب و کاری بر صنایع»، افزایش هزینه تمام شده، کاهش توان رقابت پذیری و کاهش سودآوری در بخش صنعتی کشور است.

۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی

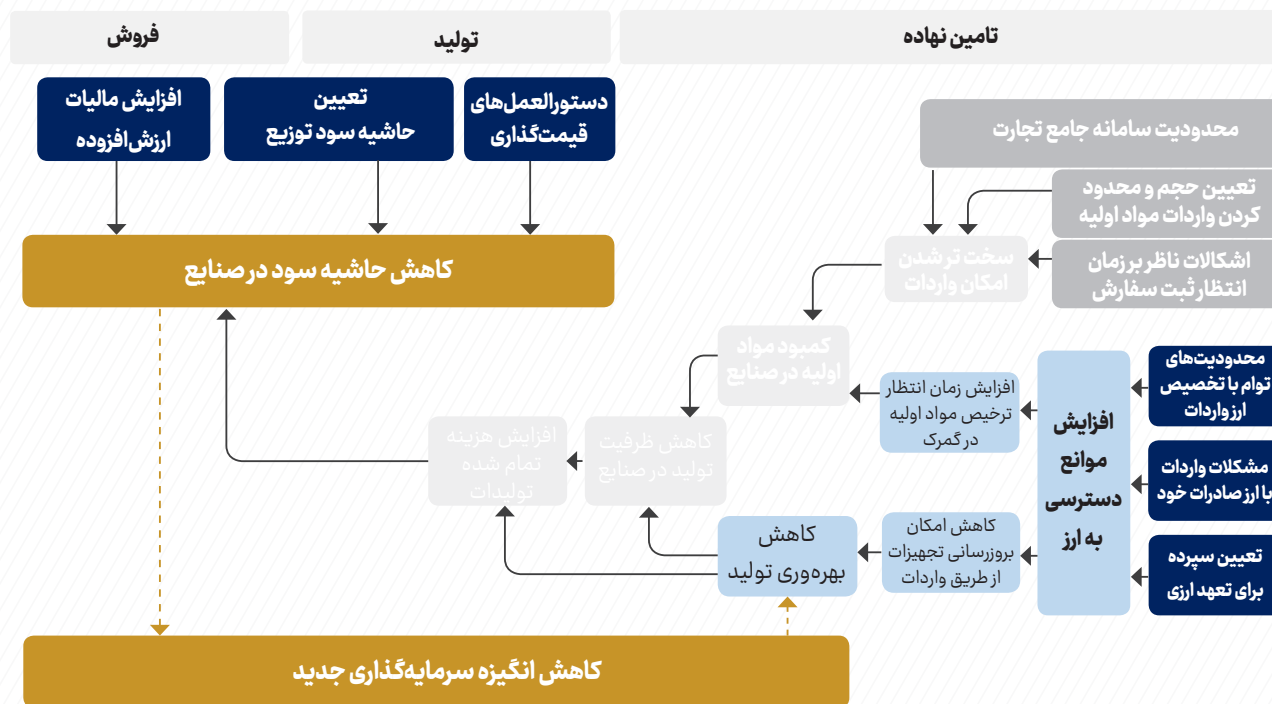
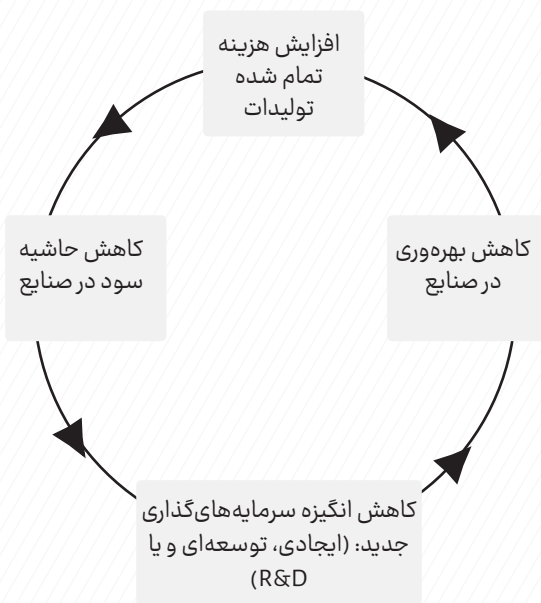
ج. الگوی تحلیل اثرات مسائل کسب و کاری بر صنایع

۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی

ج. الگوی تحلیل اثرات مسائل کسب و کاری بر صنایع

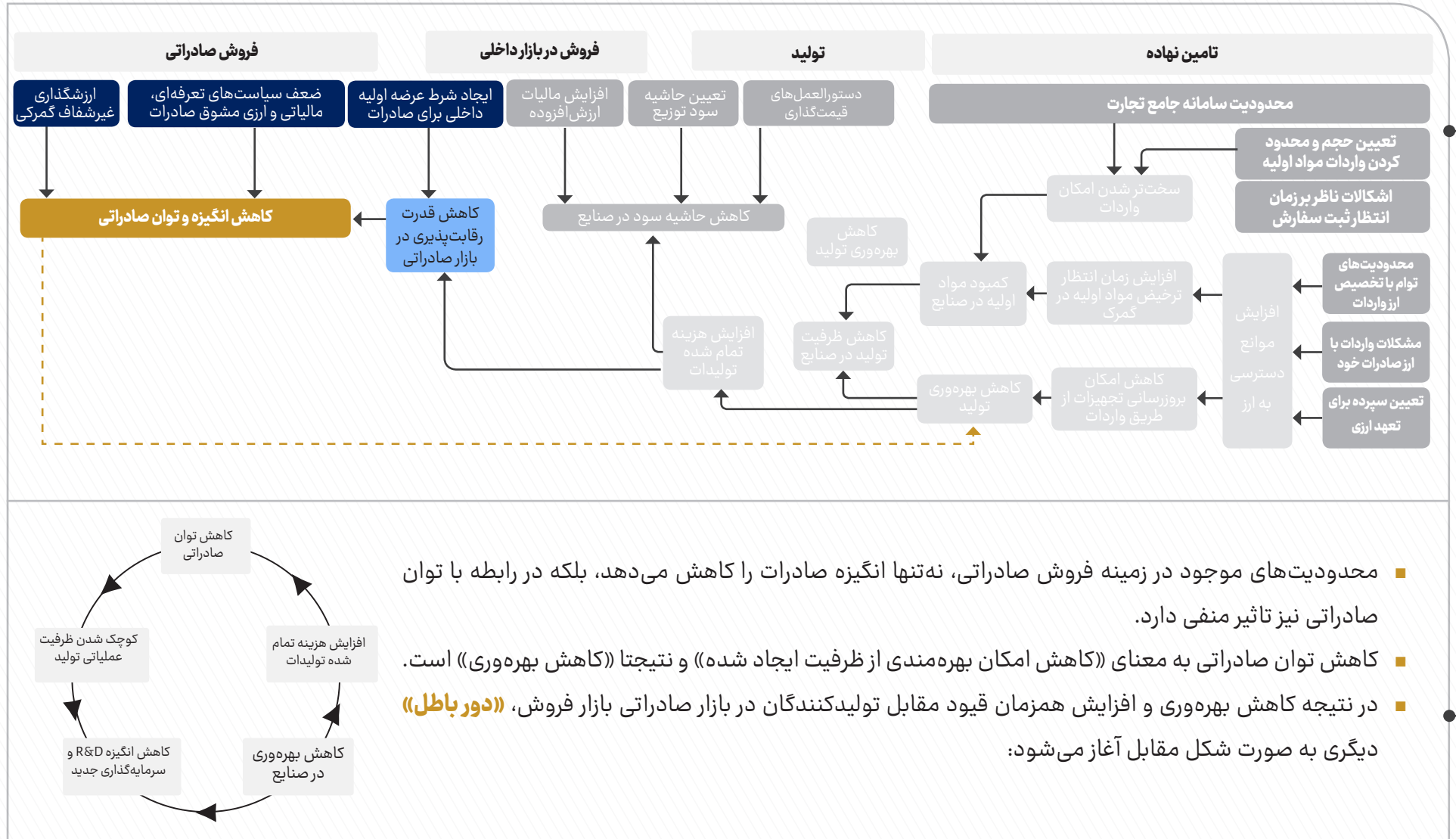
مشکل اصلی از زمانی آغاز می شود که افزایش همزمان قیود مقابل تولیدکنندگان در بازار مواد اولیه، تجهیزات و همچنین بازار فروش، زمینه ساز «دور باطل» به صورت زیر می شود:

افزایش هزینه تمام شده تولیدات که بخشی از آن منتج از عوامل سیاستی است، در مواجهه با مداخلات تنظیم بازاری، منجر به کاهش حاشیه سود در صنایع می شود.

۱۰. مشکلات پیش روی تولید و صادرات صنعتی

ج. الگوی تحلیل اثرات مسائل کسب و کاری بر صنایع

- محدودیت‌های موجود در زمینه فروش صادراتی، نه تنها انگیزه صادرات را کاهش می‌دهد، بلکه در رابطه با توان صادراتی نیز تاثیر منفی دارد.
- کاهش توان صادراتی به معنای «کاهش امکان بهره‌مندی از ظرفیت ایجاد شده» و نتیجتاً «کاهش بهره‌وری» است.
- در نتیجه کاهش بهره‌وری و افزایش همزمان قیود مقابل تولیدکنندگان در بازار صادراتی فروش، «دور باطل» دیگری به صورت شکل مقابل آغاز می‌شود:

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

بخش چهارم:

برنامه‌های توسعه صنایع عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

۱۱

برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین

۱۱. برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین

زمان	مسئول	اقدامات	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
سه ماه	وزارت صمت گمرک	<ul style="list-style-type: none"> اصلاح دستورالعمل ارزی تسهیل واردات مواد اولیه به صورت گروهی: تامین ارز مطابق با اولویت گروه‌های کالایی ۲۲ الی ۲۶ توسعه تبادلات تهاتری 	<ul style="list-style-type: none"> دستورالعمل ارزی ثبت سفارشات (۱۴۰۳) مقررات امور گمرکی مقررات واردات امکان اولویت‌دهی به گروه‌های کالایی (۲۲ الی ۲۶) 	مشکلات واردات مواد اولیه	کمبود مواد اولیه	هزینه تمام شده بالا
یکسال	وزارت صنعت، معدن و تجارت، شرکت ملی پتروشیمی	<ul style="list-style-type: none"> تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری در زنجیره صنایع در هماهنگی با مراجع سیاست‌گذار مدیریت تجمیع محصولات 	<ul style="list-style-type: none"> ماده ۴۸ برنامه هفتم پیشرفت 	ناترازی در زنجیره تامین صنایع		
سه ماه	مجلس شورای اسلامی وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صمت	<ul style="list-style-type: none"> تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری اصلاح سیستم کارکردی درگاه ملی مجوزها با لحاظ قیود مقیاس و هوشمندسازی سازوکار تخصیص منابع به طرح‌های صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> درگاه ملی مجوزها 	ناکارآمدی قانون تسهیل و بهبود مستمر محیط کسب و کار	مقیاس کوچک تولید	

۱۱. برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین

زمان	مسئول	اقدام	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
مستمر	ادارات کل صمت استانی کارگروه‌های تسهیل و رفع موانع تولید استانی	کمک به افزایش ظرفیت واحدهای نیمه فعال (رفع مشکلات واحدهای راکد با دستگاه‌ها و نهادهای خدمات رسان و تعیین تکلیف واحدهای راکد تحت تملک بانک‌ها، نهادها و یا اشخاص ثالث) از طریق: الف. تهیه فهرست واحدهای نیمه فعال و راکد، علت عدم فعالیت، و طبقه‌بندی آن ب. ارائه حمایت‌های زیر در رابطه با واحدهای مشمول: ▪ کمک به تامین مواد اولیه مورد نیاز به صورت تجمیعی با هدف کاهش هزینه تمام شده ▪ کمک به توسعه بازار محصولات از طریق حمایت از برندسازی و جایابی محصولات تولیدی در بازارهای خارجی ▪ ارائه خدمات مشاوره تخصصی جهت رفع مشکلات درون بنگاهی ▪ حمایت از بازسازی و نوسازی ماشین‌آلات و دستگاه‌های فرسوده در واحدهای راکد ▪ زنجیره کردن واحدهای راکد با واحدهای فعال دارای بازار	کارگروه‌های تسهیل و رفع موانع تولید استانی دستورالعمل تولید بدون کارخانه	ظرفیت خالی واحدهای تولیدی	سطح پایین بهره‌وری صنعتی	هزینه تمام شده بالا
یکماه	معاونت صنایع عمومی، معاونت برنامه‌ریزی، نوآوری و هوشمندسازی	تهیه پیش نویس اصلاحات دستورالعمل تولید بدون کارخانه مشتمل بر: ▪ دوره اعتبار کارت‌های بازرگانی دارندگان پروانه تولید بدون کارخانه ▪ تسهیل فرآیند واردات از طریق دارندگان پروانه تولید بدون کارخانه	دستورالعمل تولید بدون کارخانه			
یکسال	معاونت صنایع عمومی، معاونت برنامه‌ریزی، نوآوری و هوشمندسازی	بررسی حقوقی ظرفیت‌های آیین‌نامه اجرایی تشکیل کنسرسیوم‌های تولیدی ▪ برنامه‌ریزی در راستای برگزاری رویداد به منظور ترغیب واحدهای صنعتی به سمت ظرفیت‌های برشمرده	آیین نامه اجرایی تشکیل کنسرسیوم‌های تولیدی			

۱۱. برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین

زمان	متولی	اقدام	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
یکسال	وزارت صنعت، معدن و تجارت	پیگیری پذیرش هزینه‌های آموزش به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی در صنایع	معافیت‌های مالیاتی پیش‌بینی شده در قوانین برای تشویق آموزش و توسعه منابع انسانی			
مستمر	وزارت صنعت، معدن و تجارت	تدوین سند جامع توسعه منابع انسانی شاغل در وزارت صنعت، معدن و تجارت با تمرکز بر: <ul style="list-style-type: none"> ارتقای سطح توانمندی‌های پرسنل شاغل در برخورد با مسائل روز بخش صنعت زمینه‌سازی فرصت‌های برابر برای کسب شایستگی‌های حرفه‌ای در بدنه وزارت صمت 	مرکز آموزش بازرگانی، مرکز آموزش / تحقیقات صنعتی / سازمان‌های فنی و حرفه‌ای و مدیریت صنعتی مشوق‌های قانونی	سطح پایین مهارت‌های منابع انسانی	سطح پایین بهره‌وری صنعتی	هزینه تمام شده بالا
شش ماه	وزارت صمت، اتاق بازرگانی و سازمان فنی و حرفه‌ای دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی	اجرای برنامه آموزشی و مهارتی مناسب جهت تربیت مدیران حرفه‌ای در صنایع <ul style="list-style-type: none"> تجهیز و استفاده از ظرفیت‌های درون و برون سازمانی (سازمان فنی و حرفه‌ای) برای توسعه مهارت‌های منابع انسانی بخش صنعت 	تمایل مراجع سیاست‌گذار و مدیران ارشد			
یکسال	معاونت صنایع عمومی وزارت صمت، NPC، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی	تهیه برنامه‌های راهبردی رشته فعالیتی و تکمیل آن بصورت برنامه توسعه زنجیره ارزش در صنایع عمومی مشتمل بر موارد زیر: <ul style="list-style-type: none"> تعیین مشوق جهت هدایت سرمایه‌گذاری افزایش امکان دسترسی به فناوری تقویت تحقیق و توسعه در صنایع 	ماده ۴۸ برنامه هفتم پیشرفت	فقدان سیاست صنعتی موثر و نتیجتاً ضعف دسترسی به فناوری‌های نوین	حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش در صنایع	کمبود سرمایه‌گذاری هدایت شده
شش ماه	مرکز فاوا و معاونت صنایع عمومی، ادارات صمت استانی	طراحی، توسعه و به روزرسانی، تجمیع و تکمیل سامانه‌های اطلاعاتی وزارتخانه اتصال سامانه‌ها	سامانه جامع تجارت سامانه بهین یاب	نقایص اطلاعاتی در مورد وضعیت صنعت کشور	اشکالات ناظر بر سیاست‌گذاری صنعتی	صنعتی

۱۱. برنامه‌های حوزه تولید و زنجیره تامین

مساله	چالش	علل	ظرفیت موجود	اقدام	مسئول	زمان
	ضعف رقابت پذیری در بازارهای صادراتی	شرایط غیررقابتی قیمت، کیفیت و بازاریابی محصولات و هزینه‌های جانبی	پیمانهای تجاری و موافقت نامه‌های تجارت ترجیحی موجود	<ul style="list-style-type: none"> تدوین پیشنهاد بسته حمایتی بهبود شاخص‌های رقابت پذیری مطالعات تطبیقی بررسی وضعیت تعرفه‌ای در کشورهای هدف صادراتی یا مبدا وارداتی بر مبنای بررسی کارگروه تجارت خارجی جلب مشارکت سازمان توسعه تجارت و سایر سازمان‌های ذی ربط در اجرایی‌سازی نتایج مطالعه استفاده از ظرفیت‌های همکاری با اوراسیا و شانگهای 	معاونت صنایع عمومی، سازمان توسعه تجارت، اتاق بازرگانی	شش ماه
فشار رقابت در برابر تولیدکنندگان صنعتی	رقابت غیر ساختاریافته میان صنوف تولیدی و واحدهای صنعتی	عدم تفکیک ساختار صنوف و صنعت	ماده ۵ آئین‌نامه ساماندهی مشاغل و اصناف مزاحم شهری	<p>رفع موانع ساماندهی صنوف کوچک و متوسط (به ویژه صنوف آلاینده) در قالب شهرک‌ها و سایر ساختارهای دسته جمعی نظیر خوشه‌های صنعتی، پارک‌های صنعتی و اکوپارک‌های صنعتی (در محدوده خارج از شهرها) از طریق:</p> <p>الف. تعیین تکلیف امور مربوط به تعیین محل جدید استقرار، وضعیت کاربری زمین، تأمین آب و سایر تسهیلات عمومی، مشکلات ایجاد و اجرای طرح و انتقال صنوف</p> <p>ب. تعیین مشوق جهت جذب سرمایه‌گذار در شهرک‌های صنفی</p> <p>ج. بازنگری در فهرست مجوزهای مورد نیاز و ایجاد هماهنگی میان مراجع متولی با تاکید بر ملاحظات آمایشی، زیست محیطی و پایداری</p> <p>د. همسان‌سازی مجوزهای صادره از نظر اطلاعات ثبتی</p> <p>هـ. تکمیل بانک اطلاعات مشاغل، اصناف و فعالیت‌های شهری</p> <p>و. بازنگری در مجازات‌های تخطی واحدها از الزامات ناظر بر انتقال به خارج از شهرها</p> <p>ز. هدایت مشوق‌های سرمایه‌گذاری به سمت شهرک‌های صنعتی با رویکرد ملاحظات آمایشی و توسعه مناطق کم برخوردار و مرزی</p>	وزارت صمت وزارت کشور شهرداری‌ها، سازمان ثبت اسناد و املاک و سایر دستگاه‌های موضوع ماده ۵ آئین‌نامه	یکسال

۱۲

برنامه‌های حوزه تجارت خارجی و ارز

۱۲. برنامه‌های حوزه تجارت خارجی وارز

زمانبندی	مسئول	اقدام	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
تا اوایل خرداد ماه سال ۱۴۰۴	وزارت صمت	<ul style="list-style-type: none"> تعیین محصولات صادراتی اولویت دار تعیین بازارهای هدف صادراتی اولویت دار هماهنگی با ستاد تنظیم بازار به منظور محدودکردن ممنوعیت‌های صادراتی به محصولات اولویت دار دارای کمبود در داخل 	<ul style="list-style-type: none"> ماده ۲۳ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه ستاد تنظیم بازار 	<ul style="list-style-type: none"> اولویت داشتن تنظیم بازار داخلی نسبت به توسعه صادرات به ویژه در شرایط تحریم و عدم توازن عرضه و تقاضا محدودیت‌های کسب و کاری (واردات و صادرات) به دلیل رفع تعهد ارزی 	<ul style="list-style-type: none"> ممنوعیت صادرات به بهانه کمبود داخلی دریافت علی الحساب ارزش افزوده از صادرکنندگان رفع تعهد ارزی 	<ul style="list-style-type: none"> ضعف سیاست‌های تعرفه‌ای، مالیاتی و ارزی مشوق صادرات
تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۴	وزارت صمت / وزارت اقتصاد و دارایی (بورس کالا)	<ul style="list-style-type: none"> تصویب شرایط جدید صادرات محصولات به ویژه فولادی و پتروشیمی در ستاد تنظیم بازار بازنگری دستورالعمل سهمیه مواد پتروشیمی و فولادی واحدهای تولیدی حذف دریافت علی الحساب مالیات ارزش افزوده صادراتی اصلاح سیاست‌های مربوط به رفع تعهد ارزی 	<ul style="list-style-type: none"> ستاد تنظیم بازار بورس کالا 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود داخلی کشف قیمت تحریم‌ها 		
تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۴	وزارت صمت / بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> اصلاح دستورالعمل ثبت سفارش ارزی اخذ اجازه واردات ماشین آلات نو به منظور بازسازی و نوسازی واحدهای تولیدی موجود تا سقف مشخص اخذ اجازه واردات ماشین آلات نو طرح‌های دارای سرمایه گذار خارجی و صادراتی بدون محدودیت به شرط تامین ارز واردات مواد اولیه از محل صادرات خود واحد تولیدی پس از راه اندازی 	<ul style="list-style-type: none"> سهمیه ماشین آلات دستورالعمل ثبت سفارش واحدهای تولیدی و بازرگانی 	<ul style="list-style-type: none"> محدودیت ارز تحریم‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> محدودیت واردات ماشین آلات 	<ul style="list-style-type: none"> اشکالات ناظر بر اولویت بندی و تخصیص ارز (محدودیت‌های ارزی)

۱۲. برنامه‌های حوزه تجارت خارجی و ارز

زمانبندی	مسئول	اقدام	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
تا پایان سال ۱۴۰۳	وزارت صمت بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> طراحی مشوق‌های لازم برای توسعه صادرات محصولات تولیدات کارخانه‌ای (قابلیت پایه) به شرط تحقق رشد ۲۳ درصدی نسبت به سال گذشته و از طریق ایجاد امکان واردات کلیه کالاهای مجاز (به جز طلا و موبایل) با ارز خود به میزان ۵۰ درصد ارز صادرات تصویب در مراجع ذی ربط و اخذ تایید بانک مرکزی 	<ul style="list-style-type: none"> قوانین و مقررات اختیارات وزارت صمت 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود منابع ارزی تحریم‌ها سیاست‌های ارزی محدودکننده 	<ul style="list-style-type: none"> محدودیت واردات کالا با ارز صادراتی خود 	
شش ماه	وزارت صمت، بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> مذاکره با تصمیم سازان و تصمیم گیران در سطوح مختلف جهت استفاده صنعت از ارز حاصل از صادرات خود و اصلاح مقررات مرتبط 	<ul style="list-style-type: none"> ارز حاصل از صادرات صنعتی و معدنی 	<ul style="list-style-type: none"> اشکالات ناظر بر مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی 	<ul style="list-style-type: none"> صف‌های طولانی تخصیص ارز؛ عدم اولویت‌بندی تخصیص قطعات یدکی و گروه‌های کالایی 	اشکالات ناظر بر اولویت‌بندی و تخصیص ارز (محدودیت‌های ارزی)
سه ماه	وزارت صمت	<ul style="list-style-type: none"> فعال‌سازی و تقویت بهره‌مندی از ظرفیت اعتباری شرکت‌های بزرگ بازرگانی در انجام واردات تهاتری و اعتباری و ایجاد سازوکارهای لازم در نظام ارزی 	<ul style="list-style-type: none"> پیمان‌های تهاتری با کشورهای همسایه 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود ارز 	<ul style="list-style-type: none"> مشکلات تامین نهاده‌های وارداتی 	

۱۲. برنامه‌های حوزه تجارت خارجی و ارز

زمانبندی	مسئول	اقدام	ظرفیت موجود	علل	چالش	مساله
سه ماه	وزارت صمت، بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> عدم شمول استفاده از ارز حاصل از صادرات دیگران ذیل صف تخصیص ارز ایجاد امکانی برای معامله خارج از مرکز مبادله برای طرفین معامله (فروشنده و خریدار ارز) تغییر روش‌های مناسب حل مساله صادرکنندگان که در زمان مقرر امکان رفع تعهد نداشته اند. ایجاد امکان استفاده از ارز صادراتی پس از پرداخت جرائم برای واردات خود (برای آن دسته صادرکنندگان که در مدت زمان مقرر رفع تعهد ارزی ننموده و در حال حاضر امکان رفع تعهد ارزی را دارند) عدم شمول متقاضیان استفاده از ارز اشخاص در صف تخصیص ارز به شرط مشخص بودن منشا ارز اصلاح دستورالعمل مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی سال ۱۴۰۳ و هماهنگی با بانک مرکزی مبتنی بر: <ul style="list-style-type: none"> الف. عدم شمول استفاده از ارز اشخاص در صف تخصیص ارز ب. افزایش مدت زمان تبدیل تخصیص ارز به تامین ارز از ۲۰ روز به ۳۰ یا ۴۵ روز 	امکان تصمیم‌گیری و تاثیرگذاری در مراجع ارزی	اشکالات ناظر بر مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی	عدم شفافیت در معاملات ارزی مشکل رفع تعهد ارزی (صادرکنندگان و واردکنندگان) مشکل استفاده از انواع ارز (عدم استفاده از ارز اشخاص و بدون انتقال ارز بدون محدودیت) عدم اختصاص زمان مناسب جهت تامین ارز ثبت سفارش‌های تخصیص یافته	اشکالات ناظر بر اولویت‌بندی و تخصیص ارز (محدودیت‌های ارزی)
شش ماه	صمت (سازمان توسعه تجارت)/ بانک مرکزی	تفکیک ارز صادراتی محصولات صنایع قابلیت- پایه (مثل پوشاک، کفش، لوازم خانگی و ...)	وجود محصولات قابلیت پایه در معاونت صنایع که وابستگی زیادی به انرژی ارزان ندارند.	<ul style="list-style-type: none"> انرژی ارزان صادرات محصولات فولاد و پتروشیمی تحریم‌ها 	عدم رعایت تراز ارزی صنایع	اشکالات ناظر بر سیاست‌های ارزی
تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۴	وزارت صمت / دولت	اصلاح دستورالعمل مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی سال ۱۴۰۳ هماهنگی با بانک مرکزی در راستای ایجاد یک ردیف اختصاصی برای واردات قطعات یدکی از مسیر بازرگانی و تولید مجزا	<ul style="list-style-type: none"> دستورالعمل مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی 	عدم امکان استفاده از ارز اشخاص برای ماشین‌آلات و قطعات و لوازم یدکی	دشواری واردات به ویژه قطعات یدکی	

۱۲. برنامه‌های حوزه تجارت خارجی و ارز

مساله	چالش	علل	ظرفیت موجود	اقدام	مسئول	زمانبندی
	عدم رغبت صادرکنندگان برای برگشت ارز صادراتی	اشکالات ناظر بر بروکراسی ارزی	امکان تصمیم‌گیری و اثرگذاری ارزی وزارت صمت	اصلاح فرآیند تامین ارز	سازمان توسعه تجارت / بانک مرکزی	
مشکلات ناشی از بروکراسی ارزی	تعیین مدت زمان محدود به فروش ارز صادراتی	<ul style="list-style-type: none"> کمبود ارز تحریم‌ها 	اختیارات وزارت صمت	<ul style="list-style-type: none"> کاهش مدت زمان رفع تعهد صادراتی محصولات صنایع ایجاد سازوکارهای خرید ارز صادرکنندگان در خارج از کشور توسط بانک‌ها یا مراکز مورد تایید بانک مرکزی 	سازمان توسعه تجارت / بانک مرکزی	تا پایان سال ۱۴۰۳
کم بودن مدت زمان اعتبار فیش ثبت سفارش (۳ ماه)	اشکالات ناظر بر مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی	امکان مکاتبه با بانک مرکزی	اصلاح دستورالعمل مدیریت ثبت سفارش و مدیریت منابع ارزی سال ۱۴۰۳	وزارت صمت و بانک مرکزی		
ریسک بالای مبادلات تجاری	مشکلات ناظر بر ضمانت نامه‌های صادره	شرایط تحریم	پیمان‌های تهاتری با کشورهای همسایه	برنامه‌ریزی در راستای تبادل تفاهم نامه همکاری در زمینه اعتبارات اسنادی، نقل و انتقالات مالی و قبول ضمانت نامه‌های صادره با کشورهای طرف تجاری به منظور کاهش هزینه‌های معاملاتی	وزارت صمت	

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

۱۳

برنامه‌های حوزه تامین مالی

۱۳. برنامه‌های حوزه تامین مالی

مساله	چالش	علل	ظرفیت موجود	اقدام	مسئول	زمان
کمیبود نقدینگی و سرمایه در گردش	عدم همپایی منابع ورودی به صنایع با تورم شتابنده هزینه‌ها	<ul style="list-style-type: none"> عدم وصول به موقع مطالبات ناشی از فروش در صنایع رغبت پایین بخش بانکی برای تامین مالی بخش صنعت 	<ul style="list-style-type: none"> بانک صنعت و معدن صندوق‌های زیرمجموعه وزارت صمت تبصره ۱۸ بودجه 	<ul style="list-style-type: none"> هماهنگی در راستای کاهش موانع پیاده‌سازی تامین مالی زنجیره‌ای بالادست زنجیره‌های صنعتی پرداخت کامل سهم صنعت از تسهیلات بانکی 	معاونت صنایع عمومی	شهریور ۱۴۰۴
				<ul style="list-style-type: none"> برقراری امکان تخفیف نرخ پایه محصولات تولیدکننده در بوس تا سقف ۵٪ برای تشویق تولیدکننده به فروش اعتباری محصولات خود به صنایع پایین‌دستی 	مدیران کل مرتبط	شهریور ۱۴۰۴
	دسترسی محدود به تامین مالی خارجی	تحریم کاهش منابع ارزی	منابع ارزی بانکهای ایرانی در خارج از کشور	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از بستانکاری صنایع از بانک‌ها در فروش اقساطی برای تخصیص اعتبار ارزی به صنعت تدوین پیش نویس محصول - قرارداد بانکی با همکاری بانک صنعت و معدن و رایزنی با نهاد تنظیم گر (بانک مرکزی) 	بانک صنعت و معدن	خرداد ۱۴۰۴
جذابیت کم بخش تولید برای جذب سرمایه‌ها	علاقه اندک مردم نسبت به سرمایه‌گذاری‌های مولد	کاهش انگیزه عمومی برای سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها و کسب و کارها	<ul style="list-style-type: none"> نظام نامه رمزارز مصوب شورای عالی فضای مجازی (بند ۵ و ۷ و ۹ در جدول) 	<ul style="list-style-type: none"> تسهیل فرآیند: الف. تأمین مالی با رمزارز ایرانیان داخل ب. جذب سرمایه‌گذاری خارجی بر بستر رمزارز 	معاونت صنایع عمومی	شهریور ۱۴۰۴

۱۳. برنامه‌های حوزه تامین مالی

مساله	چالش	علل	ظرفیت موجود	اقدام	مسئول	زمان بندی
محدویت دسترسی به منابع مالی باکیفیت و کارآمد	شرایط سخت دریافت تسهیلات	<ul style="list-style-type: none"> نسبت پایین کفایت سرمایه در بانکها سرکوب نرخ بهره توسط نهاد ناظر و نتیجتاً سوق دادن بانکها به شیوه‌های دیگر برای بهبود اسپرد بانکی 	دستورالعمل تأسیس و فعالیت صندوقهای سرمایه گذاری	تاسیس صندوق‌های جدید سرمایه‌گذاری مانند Trade Finance Fund	معاونت صنایع عمومی	خرداد ۱۴۰۴
			ارتباط با بانک مرکزی، حمایت اتاق ایران	هماهنگی با بانک مرکزی برای تغییر آیین نامه / دستورالعمل خاص عدم کسر تنزیل اسناد از حد اعتباری مشتری بانک و عدم قرارگیری آن جزء ریسک تعهدات کلان بانک		
محدود بودن ابزارهای تامین مالی و عدم رواج ابزارهای متنوع مالی	<ul style="list-style-type: none"> محدود بودن ابزارهای تامین مالی و عدم رواج ابزارهای متنوع مالی 	<ul style="list-style-type: none"> نقش آفرینی اندک صنعت بیمه در تامین و تسهیل گری مالی ضعف در بکارگیری ابزارهای بازار سرمایه 	سازمان بورس و اوراق بهادار بیمه مرکزی	برنامه‌ریزی در راستای تأمین مالی از طریق بیمه؛ بیمه کردن قراردادهای تعهد پرداخت / اسناد تجاری بین خریدار و فروشنده با امکان خرید و فروش در بازارهای مالی	معاونت صنایع عمومی	خرداد ۱۴۰۴

۱۳. برنامه‌های حوزه تامین مالی

زمان بندی	مسوول	اقدام	ظرفیت	علل	چالش	مساله
خرداد ۱۴۰۴	معاونت صنایع عمومی	<ul style="list-style-type: none"> انتشار اوراق ریالی و ارزی از طرف تولیدکننده با تعهد پرداخت خود تولیدکننده توسعه ظرفیت‌های بنگاهداری مشارکتی از طریق جذب سرمایه‌های خرد توسط تولیدکنندگان 	<ul style="list-style-type: none"> سازمان بورس و اوراق بهادار 	<ul style="list-style-type: none"> سطح بالای هزینه‌های معاملاتی تعداد محدود بانک‌ها و شرکت‌های تامین سرمایه در ایران 	<ul style="list-style-type: none"> هزینه‌های بالای واسطه‌گری در صنعت مالی ایران 	محدویت دسترسی به منابع مالی باکیفیت و کارآمد
شهریور ۱۴۰۴	مدیران کل معاونت	<ul style="list-style-type: none"> توسعه تأمین مالی زنجیره‌ای و توسعه کاربری سایر ابزارهای اعتباری زنجیره‌ای (برات کارت، برات الکترونیک) همه‌پنداری با شرکت‌های بزرگ دولتی واقع در ابتدای زنجیره برای پذیرش اوراق گام گسترش کاربرد برات الکترونیک از طریق نهایی‌سازی آیین‌نامه اجرایی گسترش بکارگیری فکتورینگ به ویژه برای پروژه‌های پیمان‌کاری از طریق تنظیم نمونه قراردادهای پشتیبان کارگزاری 	<ul style="list-style-type: none"> سازمان بورس و اوراق بهادار بانک‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> تاثیرات ناشی از شرایط بی ثبات بازار یا عدم توانایی مشتریان در پرداخت، و نتیجتاً بروز اختلال در تسویه مالی در طول یک زنجیره تامین 	<ul style="list-style-type: none"> بهره‌گیری اندک از ابزارهای نوین تامین مالی همچون اوراق گام 	

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

۱۴

برنامه‌های حوزه انرژی و زیرساخت

۱۴. برنامه‌های حوزه انرژی و زیرساخت

زمان	مسئول	اقدام	ظرفیت	علل	چالش	مساله
۶ ماه	وزارت صمت با کمک: بانک مرکزی وزارت امور اقتصادی و دارایی معاونت علمی و فناوری وزارت نیرو	<ul style="list-style-type: none"> اولویت‌بندی صنایع و اعلام به ایشان براساس شاخص شدت مصرف انرژی بازسازی و نوسازی ۵ تا ۱۰ درصد صنایع در هر سال استقرار سامانه‌های مانیتورینگ و مدیریت یکپارچه نگهداری و تعمیرات در جهت شناسایی، پایش و تحلیل عملکرد تجهیزات و فرایندهای تولیدی توسط صنایع تسهیل و زمینه‌سازی همکاری شرکت‌های بین‌المللی برای ارتقای تکنولوژی صنایع در حوزه‌های فنی، سیستمی و مشارکت 	<ul style="list-style-type: none"> ماده ۴۲ مقررات ایجاد منطقه بین‌المللی نوآوری ایران (۱۴۰۳) 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود زیرساخت‌های تولید انرژی‌های تجدیدپذیر قیمت غیرواقعی انرژی تحریم‌های ظالمانه 	<ul style="list-style-type: none"> کمبود انرژی بکارگیری تکنولوژی‌های پرمصرف در صنایع 	ناترازی انرژی
۶ ماه	وزارت صمت و سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی با همکاری: سازمان‌های نظام مهندسی کشور اتاق بازرگانی سازمان ملی استاندارد	<ul style="list-style-type: none"> توسعه، بکارگیری جداول مبنایی استاندارد شده میزان شدت مصرف انرژی محصولات تولیدی برای صنایع استانداردسازی فرآیند تولید در قالب تدوین و ابلاغ آیین نامه شدت مصرف انرژی با همکاری واحدهای ذی‌مدخل 	<ul style="list-style-type: none"> سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی 	<ul style="list-style-type: none"> غیراستاندارد بودن فرآیند تولید و فرسودگی ماشین‌آلات و تجهیزات تولیدی 	<ul style="list-style-type: none"> مصرف بالای انرژی در فرایندهای تولید 	

۱۴. برنامه‌های حوزه انرژی و زیرساخت

زمان	مسئول	اقدام	ظرفیت	علل	چالش	مساله
۶ ماه	وزارت صمت با همکاری: وزارت نیرو اتاق بازرگانی سازمان توسعه تجارت بانک مرکزی وزارت امور اقتصادی و دارایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	حمایت از هوشمندسازی تجهیزات سرمایش و گرمایش و تجهیزات تولیدی انرژی بر صنایع: ۱- استقرار سامانه B2B انرژی برای به هم‌رسانی صنایع و صاحبان فناوری‌های هوشمندسازی و نیز توسعه و حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی (ESCO) ۲- اطلاع‌رسانی مستمر به صنایع و بهره‌مندی از قابلیت رسانه‌های عمومی و فضای مجازی برای معرفی خدمات، مزایا، جذابیت‌ها و محبوبیت‌های هوشمندسازی ۳- حمایت‌های مالی، مشوق‌ها و معافیت‌ها برای شرکت‌های دانش‌بنیان دارای فناوری هوشمندسازی و صنایع متقاضی استقرار سیستم‌های هوشمندسازی	قانون برنامه هفتم پیشرفت	قیمت غیرواقعی انرژی تحریم‌های ظالمانه	بکارگیری تکنولوژی‌های پرمصرف در صنایع	ناترازی انرژی
یک سال	وزارت صمت با همکاری: اتاق بازرگانی بانک مرکزی وزارت امور اقتصادی و دارایی	۱- تدوین و اجرای طرح جمع‌آوری تجهیزات کم‌بازده و جایگزین با تجهیزات پربازده ۲- حمایت‌های مالی، مشوق‌ها و معافیت‌ها برای بهبود راندمان مصرف انرژی محصولات شرکت‌های تولیدی		تجهیزات با راندمان پایین		

۱۴. برنامه‌های حوزه انرژی و زیرساخت

زمان	مسئول	اقدام	ظرفیت	علل	چالش	مساله
۶ ماه	وزارت صمت با همکاری: وزارت نیرو اتاق بازرگانی بانک مرکزی وزارت امور اقتصادی و دارایی	جلب همکاری متولیان امور دولتی برای انعقاد قرارداد مزارع خورشیدی (قراردادهای BOO BOT / EPCF) در جهت تسهیل ایجاد مزارع خورشیدی یکپارچه و یا غیر متمرکز در صنایع		اتکا به برق شبکه و فقدان متنوع‌سازی در تامین برق مورد نیاز	اشکالات ناظر بر پورتفوی برق	
مستمر	وزارت صمت با همکاری: وزارت نیرو اتاق بازرگانی بانک مرکزی وزارت امور اقتصادی و دارایی	توسعه ذخیره‌سازی گاز / گازوئیل در مخازن مستقر در محل صنایع حمایت از ایجاد و یا توسعه مخازن ذخیره گاز / گازوئیل مستقل در هر کارخانه	قانون برنامه هفتم پیشرفت	فقدان تجهیزات ذخیره‌سازی گاز / گازوئیل جهت بهره‌مندی در زمان پیک و شرایط اضطرار	ضعف مدیریت انرژی در بنگاه‌ها	ناترازی انرژی
شش ماه	وزارت نفت و نیرو با همکاری وزارت صمت	پیگیری تجهیز کلیه صنایع به کنتور برق هوشمند و اجرای کنتور گاز هوشمند برای کلیه صنایع (ابزارهای اندازه‌گیری هوشمند)		قیمت ارزان انرژی و تجهیزات قدیمی پایش مصرف انرژی	فقدان مدیریت مصرف و نبود الگوی مصرف	

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

برنامه توسعه تولید و تجارت در حوزه صنایع عمومی

بخش پنجم:

نظارت و اجرا

۱۵. چارچوب نهادی و نظارت بر اجرا

الف. مسئولیت اجرایی سازی و راهبری برنامه با معاونت صنایع عمومی در هماهنگی و تعامل با معاونت برنامه ریزی، نوآوری و هوشمندسازی و سایر معاونت‌ها خواهد بود.

ب. سایر وظایف معاونت صنایع عمومی در خصوص برنامه:

- تقسیم کار بین عوامل اجرایی و ایجاد هماهنگی برای اجرای برنامه در سطح کلان، میانه و خرد؛
- پیش بینی سازوکارهای لازم برای تحقق برنامه در قالب قوانین بودجه سالانه کشور؛
- تصویب و روزآمدسازی برنامه‌های راهبردی رشته فعالیت؛
- نظارت بر پیشرفت اجرای برنامه و ارزیابی میزان تحقق آن بر مبنای گزارش پایش ادواری دفاتر معاونت؛
- روزآمدسازی برنامه بر اساس نتایج رصد و پایش ادواری.

ج. دبیرخانه به عنوان بازوی فکری و مطالعاتی، هماهنگ کننده بین معاونت و سازمان‌های بیرونی طبق نیازهای اعلامی برنامه باید مطالعات و بررسی‌های لازم را انجام داده و گزارش‌های مورد نیاز جهت ارائه به مقام عالی وزارت را تهیه کند. محل دبیرخانه در معاونت صنایع عمومی خواهد بود.

د. الگوی تقسیم نقش‌ها:

- **مقام عالی وزارت:** هماهنگی‌های بین وزارتی و بین معاونتی؛
- **مرکز:** تصمیم‌سازی، پایش و بازنگری برنامه‌ها و تهیه گزارش‌های تخصصی تاثیرسنجی اقدامات؛
- **مدیران کل و معاونین و روسای گروه‌ها:** اجرا و پیگیری تحقق اقدامات طراحی شده در حوزه تخصصی خود؛
- **SMO:** کنترل پیشرفت برنامه‌ها و تهیه گزارش‌های لازم.

۱۶. الزامات اجرا

همکاری بانک مرکزی در اصلاح مقررات ارزی و تخصیص ارز؛

همکاری نظام تامین مالی برای طراحی ابزارهای جدید تامین مالی صنعت (مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری جدید مانند Trade Finance Fund)؛

اصلاح نظام قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی؛

همکاری وزارت نیرو و نفت در قیمت‌گذاری هوشمندانه و مدیریت مصرف انرژی؛

همکاری تشکل‌های بخش خصوصی به ویژه اتاق‌های سه گانه در تصمیم‌سازی، مطالبه‌گری، حمایت و تنظیم‌گری مشارکتی؛

همراهی ستاد تنظیم بازار برای توسعه صادرات غیرنفتی.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

معاونت صنایع عمومی

